

ลอยกระทง

ลอยกระทง เป็นพิธีกรรมร่วมกันของชุมชนในดินแดนสุวรรณภูมิ (เอเชียตะวันออกเฉียงใต้) มาตั้งแต่ยุคโบราณ แต่ไม่มีหลักฐานปรากฏว่าเริ่มมีมาในสมัยใด พิธีกรรมเกี่ยวกับผี หรือผู้มีอำนาจเหนือธรรมชาติ อยู่คู่กับชุมชนแห่งนี้มาไม่น้อยกว่า ๓,๐๐๐ ปี ตั้งแต่ก่อนรับศาสนาพุทธและพราหมณ์มาจากอินเดีย

พิธีนี้เริ่มเมื่อสิ้นปีนักษัตรเก่า ขึ้นปีนักษัตรใหม่ ตามจันทรคติ เนื่องจากดวงจันทร์ทำให้เกิดน้ำขึ้นน้ำลง วันสิ้นปีนักษัตรเก่าคือ วันเพ็ญ ขึ้น ๑๕ ค่ำ กลางเดือน ๑๒ เมื่อพ้นจากนี้ไปจึงเริ่ม ขึ้นปีนักษัตรใหม่ เรียกว่าเดือนอ้าย แปลว่า เดือนหนึ่ง หากเทียบตามปฏิทินสุริยคติจะอยู่ในช่วงเดือนตุลาคม-พฤศจิกายน

ต่อมาเมื่อรับศาสนาพุทธและพราหมณ์เข้ามาในดินแดนนี้ ราชสำนักยุคโบราณจึงปรับเปลี่ยนพิธีกรรมผีเพื่อขอมาน้ำและดินให้เข้ากับศาสนา เกิดเป็นพิธีกรรมเพื่อบูชาพระพุทธรเจ้าและทวยเทพ แต่สำหรับชาวชุมชนทั่วไปยังคงยึดคติเดิมคือขอขมาพระแม่คงคาและแม่พระธรณี ธรรมเนียมนี้มีมาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย กรุงศรีอยุธยา กรุงธนบุรี จนถึงกรุงรัตนโกสินทร์ในปัจจุบัน

คำว่า "ลอยกระทง" ปรากฏในพระราชพงศาวดารแผ่นดิน รัชกาลที่ ๓ ฉบับเจ้าพระยาทิพากรวงศ์ และ เรื่องนางนพมาศ พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๓ ในอดีต ตีลาจารึกสมัยสุโขทัยและเอกสารร่วมสมัย ไม่พบคำว่า ลอยกระทง แต่พบคำว่า "เผาเทียนเล่นไฟ" ในตีลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง เอกสารและวรรณคดีสมัยกรุงศรีอยุธยาพบคำว่า ชักโคม ลอยโคม แขนวโคม ลดชุดลอยโคมลงน้ำ ในพิธีพราหมณ์ของราชสำนัก ดังนั้นคำว่า ลอยกระทง จึงเริ่มใช้กันมาในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์นี้เอง

ที่มา :
กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม. (๒๕๖๑). วันสำคัญของไทย.
กรุงเทพฯ : สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

